

Bachelor Thesis

De samenhang tussen extraversie en de identiteitspresentatie online en face-to-face

Auteur: Lisa Neumann

Opleiding: Psychologie

Eerste begeleider: Mevrouw Anneke Sools

Tweede begeleider: Gerben Westerhof

Plaats: Enschede, Nederland

Datum: 23.06.2015

Samenvatting

Het doel van deze studie was te achterhalen hoe de identiteitspresentatie van mensen online en face-to-face samenhangt met de persoonlijkheidstrek extraversie. Er bestaat op dit moment nog weinig onderzoek op dit gebied. Echter wordt de interesse in de invloed van het internet op de zelfpresentatie steeds groter, waarbij persoonlijkheid invloed op deze presentatie lijkt te hebben. Om de identiteitspresentatie online en face-to-face te meten werd van toekomstbrieven gebruik gemaakt. Dit is een gestandaardiseerde methode waarbij de respondenten een brief vanuit een verbeelde toekomst aan zichzelf zullen schrijven, waardoor ze speciaal voor het onderzoek een identiteitspresentatie doen. De persoonlijkheidstrek extraversie werd met een subschaal uit de persoonlijkheidsvragenlijst NEO-FFI gemeten. Aan het onderzoek namen 27 mannen en vrouwen boven de achttien deel, die de Nederlandse taal machtig zijn en gebruik van Facebook maken. Deze werden geworven door bekenden uit het netwerk van de onderzoekers te benaderen en het onderzoek op Facebook te plaatsen. Tijdens dit onderzoek kregen de respondenten de instructie twee toekomstbrieven te schrijven. Een voor de online en een voor de face-to-face conditie. Daarna moesten ze stellingen uit de NEO-FFI beantwoorden. Door gebruik van een kwalitatieve analyse werden vijftien hoofdthema's gevonden die de inhoud van de brieven weerspiegelen. Daarnaast werd geanalyseerd hoe vaak de genoemde thema's opkwamen en hoe uitgebreid hierover werd geschreven. Daarna werd door een kwantitatieve analyse de samenhang tussen de opkomende thema's en de trek extraversie bestudeerd. Twaalf respondenten bleken geen onderscheid tussen de twee condities te maken omdat ze twee gelijke brieven inleverden. Verder bleken de thema's niet veel te verschillen tussen de condities. Alleen bij de uitgebreidheid van de thema's waren veel verschillen te zien. Ook kon in deze steekproef een negatief verband tussen de persoonlijkheidstrek extraversie en de twee thema's karakterbeschrijving en hobby's worden gevonden. Om meer significante verbanden tussen extraversie en de identiteitspresentatie online en offline te kunnen vinden zou voor toekomstig onderzoek een grotere steekproef moeten worden gekozen. Daarnaast lijkt het belangrijk en waardevol te zijn om de respondenten achteraf te ontmoeten om vragen te stellen over hun keuzes ten opzichte van de verzonden verhalen en over hun ervaringen tijdens het schrijfproces.

Abstract

The present study was conducted to analyze the relationship between the presentation of one's identity online versus face-to-face and the personality trait extraversion. At this moment there is few research done in this kind of field. However, the interest concerning the influence of the internet on self-presentation is growing and the personality is likely to have an influence on this presentation. In order to examine the presentation of the self, online and face-to-face, letters from the future were used. This is a standardized method where the participants have to write a letter from an imagined future to their present selves. Thereby they are presenting their identity specific for this research. Extraversion was measured by some questions of the personality questionnaire NEO-FFI. 27 women and men, who are older than eighteen years, are able to understand Dutch and use Facebook, took part in this research. In order to get participants, friends and family of the researchers were asked and the research was published on Facebook as well. During this research the participants were instructed to write two letters, one for Facebook and one to be read to other participants in a meeting. Afterwards they had to answer questions out of the NEO-FFI. The letters were analyzed qualitatively, whereby fifteen themes could be found which represent the content of the letters. Moreover it was analyzed how often and how detailed each of those themes were described in the letters. Finally, a quantitative analysis was conducted to show if a relationship can be found between the themes which were found and the personality trait extraversion. One remarkable finding was that twelve participants made no difference between their two letters, but they wrote the same letter two times. A second interesting result was that much consensus could be found between the letters of all three groups. The differences were mostly to be found concerning the richness of detail of those themes. Also, a negative correlation was found concerning the two themes hobby's and character in two of the conditions and the trait extraversion. Following studies which want to investigate this kind of field should attract more participants in order to be able to find more significant correlations between extraversion and the presentation of the identity. Additionally, it could be important and valuable to meet the participants after they took part at the research and to ask them about their stories and experiences which they had during writing the letters.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Methode	8
2.1 Procedure	8
2.2 Werving	10
2.3 Participanten	10
2.4 Materiaal	11
2.5 Data analyse.....	13
2.5.1 Kwalitatieve analyse van de brieven	13
2.5.2 Kwantitatieve analyse van de samenhang tussen de thema's en extraversie	15
3. Resultaten.....	16
3.1 Algemene bevindingen	16
3.2 Thema's in de toekomstbrieven.....	17
3.3 Overeenkomsten en verschillen in de zelfpresentatie in de brieven.....	24
3.4 Samenhang tussen extraversie en zelfpresentatie in de brieven	26
4. Conclusies en Discussie	28
5. Literatuur.....	34
6. Bijlagen	36
6.1 Aanwijzingen voor het schrijven van de brieven	36
6.2 Vragen uit de NEO-FFI: subschaal extraversie	38

1. Inleiding

Het internet heeft over de laatste decennia een enorme ontwikkeling doorgemaakt en wordt volgens actuele statistieken tegenwoordig door ongeveer 40% van de wereldbevolking gebruikt (internet live stats, 2014). Dit zijn in totaal drie biljoen internet gebruikers (Brown, 2014). In 2014 had rond de 94 % van de Nederlanders toegang tot internet (Internet Society, 2014). Anno 2005 was dit nog maar 78% (Blair, 2012). In Duitsland gebruikte in 2014 86 % (71 miljoenen mensen) van de bevolking greep op internet. Daarentegen waren anno 1997, in de begintijd van het internet, slechts 4,1 miljoen Duitsers af en toe online (internet live stats, 2014). Als het om sociale media gaat werden in Duitsland 2014 28 miljoen (35%) en in Nederland 8,8 miljoen (52%) gebruikers geteld (Kemp, 2014). Daarvan maakten in Duitsland ongeveer 25 miljoen en in Nederland ongeveer 7,5 miljoen mensen gebruik van facebook. Deze getallen laten zien hoeveel ruimte het internet in beslag neemt in het dagelijks leven.

Mensen melden zich dagelijks op sociale websites aan, creëren persoonlijke websites, uploaden foto's en vertellen online verhalen van zichzelf. Deze zijn vaak voor iedereen toegankelijk en beschikbaar om op te reageren. Volgens Nagy en Koles (2014) biedt het internet onbeperkte vrijheden om met anderen te communiceren en zich te presenteren. Er bestaan chatrooms waarop de mensen privé of openbaar kunnen communiceren, blogs waarop persoonlijke records in een chronologische volgorde worden weergegeven, games die het mogelijk maken om fantasie karakters op te stellen en natuurlijk de mogelijkheid om per e-mail contact op te nemen. Iedereen kan zelf bepalen wat andere mensen over hen te weten komen (Merchant, 2006).

Tegenwoordig zijn veel theoretici ervan overtuigd dat de mens meerdere identiteiten heeft, ook "identity as multiplicity" genoemd (Turkle, 1995). Deze variëren naargelang de situatie waarin iemand zich bevindt en met wie iemand communiceert (Merchant, 2006). Deze verschillende delen van het zelf zijn dus flexibel maar in geen geval afzonderlijk. Ze vormen samen een zelf, echter komen ze niet altijd samen aan de oppervlakte. Deze opvatting is vergelijkbaar met "the experience of having several versions of a document open on a computer screen where the user is able to move between them at will" (Turkle, 1995, p. 261). Actuele onderzoeken bevestigen deze visie. "Who I am (or who I think I am) varies according to who I am with [...]" (Buckingham, 2008, p. 1). Een ander voorbeeld is de "virtual identity"

of “digital identity”. Sommige onderzoekers stellen dat deze door de digitale era is ontstaan en een deel van ons zelf is (Koles & Nagy, 2014; Beynon-Davies, 2011; Poster, 2006).

Het internet verschilt in veel aspecten van face-to-face communicatie en maakt het ons daarom mogelijk met ons identiteit te experimenteren. Ten eerste is het op internet niet nodig om direct een antwoord te geven. Het individu kan de tijd nemen om een antwoord goed te formuleren en kan deze ook altijd nog veranderen totdat deze dan uiteindelijk verstuurd wordt. Een ander eigenschap van het internet is de anonimiteit die het mogelijk maakt zonder angst persoonlijke stellingen te nemen of heel emotioneel te reageren (McKenna, Bargh, 2000; McKenna, Bargh & Fitzsimons, 2002). In reële situaties bestaat een verhoogd risico op afwijzing en spot als verwachtingen niet worden vervuld of de mensen van tegengestelde mening zijn (McKenna, Green & Gleason, 2002). Het uiterlijk van mensen is in het dagelijks leven heel belangrijk. Als mensen iemand aantrekkelijk vinden leidt dat snel tot kennismaking. Echter leiden deze visuele stimuli ook tot barrières die verhinderen dat mensen iemand leren kennen. Op het internet zijn deze fysieke stimuli gereduceerd wat mensen ertoe kan brengen om vrijuit dingen over zich prijs te geven. Deze eigenschappen van het internet maken het voor sommige mensen makkelijker om te communiceren en mensen te leren kennen (Valkenburg, Schouten & Peter, 2005; Marioott & Buchanan, 2013; McKenna et al., 2002). Welke aspecten iemand van zichzelf aan anderen laat zien en hoe diepgaand deze inzichten zijn hangt van de persoon af.

Over de zelfpresentatie op het internet en in vivo zijn al enige onderzoeken gedaan die maar alle verschillende aspecten van identiteitspresentatie beoogen. Carl Rogers (1965) deed observaties tijdens de therapie sessies met de cliënten die hem ertoe hebben geleid een theorie over het ware zelf te ontwikkelen. Op basis daarvan deden bijvoorbeeld Bargh et al. (2002) onderzoek waarin ze suggereren dat veel mensen niet durven hun ware zelf te laten zien omdat andere mensen verwachtingen hebben en er normen bestaan die we horen te volgen. Sommige mensen zijn daarom eerder geneigd om hun ware zelf online met anderen te delen of vertonen hun ware zelf omvattender online dan ze het in reële situaties doen (Bargh, et al., 2002). Enige onderzoekers suggereren bijkomend dat de persoonlijkheid hier een rol speelt. Marioott en Buchanan (2013) hebben tijdens een studie uitgevonden dat de respondenten die introvert zijn en hoog op neuroticisme scoren hun ware zelf liever online laten zien dan offline. De verklaring hiervoor was dat introverte mensen eerder schuchter zijn en het voor hen daarom makkelijker is om zich online authentiek te gedragen (Marioott & Buchanan, 2013). De vraag of online vrienden de respondenten beter kennen dan offline vrienden liet echter vermoeden dat de respondenten zich zowel offline als online authentiek presenteren.

Hier werden namelijk bij de meeste karaktereigenschappen geen verschillen tussen de beoordelingen door de vrienden gevonden (Marriott & Buchanan, 2013). Kraut, Kiesler, Boneva, Cummings, Helgeson en Crawford (2002) hebben uitgevonden dat extraverte mensen vaker gebruik maken van het internet en dat dit hun sociale contacten alleen maar meer versterkt. Bij introverte respondenten waren de resultaten tegenovergesteld.

Onderzoekresultaten van McKenna, Bargh en Gleason (2002) bevestigen de net genoemde stelling over extraverte mensen, echter profiteerden introverte mensen ook van een vergrote vriendenkring. Andere onderzoekers stelden daarentegen dat mensen met sociale angsten liever gebruik maken van het internet om vriendschappen te sluiten omdat de symptomen van angst door de anonimiteit en de ontbrekende visuele stimuli verdwijnen (McKenna & Bargh, 2000). Verder hebben ze online het gevoel dat ze hun ware zelf kunnen laten zien (McKenna et al., 2002). Een ander onderzoek heeft de relatie tussen de “Big Five” persoonlijkheidskenmerken en de inhoud van significante verhalen en gebeurtenissen uit het verleden van de respondenten onderzocht. Er werden verbanden tussen extraversie, neuroticisme, openheid, altruïsme en bepaalde onderwerpen gevonden die congruent zijn met deze kenmerken (Raggatt, 2006). Beschrijvingen van activiteit, optimisme en positieve emoties correleerden bijvoorbeeld met extraversie.

De vijf persoonlijkheidskenmerken neuroticisme, extraversie, openheid, altruïsme en consciëntieusheid, bekend onder de naam de “Big Five” zijn de belangrijkste domeinen van de persoonlijkheid bij volwassenen. Om deze te meten werd door McCrae en Costa een vragenlijst (NEO-PI-R) bestaand uit 240 items ontwikkeld, waarvan echter ook een verkorte versie (NEO-FFI) bestaat (Costa & McCrae, 1995). Extraversie staat daarbij tegenover introversie en meet de voorkeur voor gezelschap, optimisme en levendigheid. Baserend op bestaande onderzoeken wordt vermoed dat vooral deze trek voor verschillen in de zelfpresentatie online en in-vivo zou kunnen leiden. De scores op de extraversie schaal kunnen met twee verschillende normgroepen worden vergeleken. Ten eerste kan er een verschil worden gemaakt tussen geslacht en ten tweede kan er naar verschillen ten opzichte van de leeftijd worden gekeken.

Marriott en Buchanan (2013) stellen baserend op hun eigen onderzoek en voorafgaande onderzoeken dat het voor mensen alleen makkelijker is om hun ware zelf op het internet te laten zien als het om onbekende of nieuwe communicatie partners gaat. Zodra offline vrienden de conversatie kunnen volgen bestaat het faciliterende effect van het internet niet meer (Marriott & Buchanan, 2013). Verder wordt er vermoed dat men zich tegenover vrienden met wie men zowel offline als online communiceert niet anders zal presenteren. Dit

niet alleen op het ware zelf betrokken maar op alle facetten van de persoonlijkheid. Daarom is het belangrijk om hier rekening mee te houden bij deze studie. Onderzoeken over de correlatie tussen de persoonlijkheid en de voorkeur voor de presentatie van zichzelf online of offline zijn nog relatief zeldzaam (Marioott & Buchanan, 2013). Daarom is er gekozen om tijdens deze studie te onderzoeken welk effect de persoonlijkheidstrek extraversie heeft op hoe mensen hun identiteit online en offline aan onbekenden presenteren. Dit wordt met behulp van persoonlijkheidsvragen over extraversie en toekomstbrieven gedaan. Anneke Sools, Gerben Westerhof en Ernst Bohlmeijer hebben 2012 aan de Universiteit Twente in Nederland een “life story lab” opgericht. In het kader daarvan onderzoeken ze de samenhang tussen het vertellen van eigen verhalen en het welzijn. Verder houdt zich een project met brieven vanuit de toekomst bezig. In deze brieven verzinnen mensen een verhaal over de toekomst die hen betreft. Meerdere theoretici hebben al gesteld dat het verbeelden van de toekomst belangrijk voor de identiteit is omdat ze altijd een rol in de tegenwoordige tijd speelt (Sools & Mooren, 2012). Door deze methode worden mensen gevraagd om specifiek voor het onderzoek een identiteitspresentatie te doen. Dit is een gestandaardiseerde en kwalitatieve methode en daarmee nieuw op het gebied van persoonlijkheid en zelfpresentatie online en offline. Het onderzoek van Marioott en Buchanan (2013) heeft bijvoorbeeld uitsluitend gebruik gemaakt van kwantitatieve methoden, zoals persoonlijkheidsvragenlijsten of een “real me” scale. De toekomstbrieven zouden dus door de kwalitatieve eigenschap toegevoegde waarde hebben voor dit gebied van onderzoek.

Het interesse in het gebied van identiteit online en offline wordt steeds groter, vooral in een wereld die zich steeds sneller verder ontwikkeld en waarin techniek een steeds grotere rol speelt. Niet alleen voor onderzoekers maar ook voor de mensen zelf is het interessant te weten wat het internet voor hun identiteit en hun leven betekent. Daardoor kunnen tot nu toe onbewuste processen bewust worden gemaakt. Een verder voordeel van de methode is dat het om een quasi-experiment gaat. Dit waarborgt de standardisatie van het experiment en bevordert de validiteit van de methode. Samenvattend houdt zich de studie met volgende onderzoeksvraag bezig:

Onderzoeksvraag: Hoe hangen identiteitspresentatie online en face-to-face aan onbekenden samen met de persoonlijkheidstrek extraversie?

Om deze onderzoeksvraag goed te kunnen analyseren werden er volgende twee deelvragen geformuleerd en geanalyseerd:

1. *Wat zijn overeenkomsten en verschillen in de zelfpresentatie in de twee condities?*
2. *Hoe hangt extraversie samen met deze overeenkomsten en verschillen?*

2. Methode

2.1 Procedure

Bij deze studie gaat het om een mixed-method online quasi-experiment. Mixed-method betekent dat er gebruik werd gemaakt van ten eerste een kwalitatieve onderzoeksmethode, namelijk het schrijven van toekomstbrieven. Deze brieven dienden als operationalisatie van de zelfpresentatie. De mensen verzinnen in deze brieven een eigen verhaal over hun toekomst en presenteren daardoor hun zelf. Ten tweede werd er een persoonlijkheidsvragenlijst, de NEO-FFI gebruikt. Deze vragenlijst diende als operationalisatie van het persoonlijkheidstrek extraversie.

De hele studie vond online plaats en werd door de online survey tool “Qualtrics” afgenomen. Dit betekent dat iedere participant makkelijk van thuis uit aan het onderzoek kon deelnemen. In het “informed consent” werd uitgelegd dat de personen deel uitmaken van een onderzoek naar narratieve toekomstverbeelding. Er werd verklaard dat het gaat om het schrijven van twee toekomstbrieven en het beantwoorden van een aantal vragen over hun persoon. Echter werd er niet uitgelegd wat de bedoeling van de twee brieven of de vragen zou zijn om te voorkomen dat de respondenten over het doel van het onderzoek nadenken. Ze werden geïnformeerd dat voor het onderzoek ongeveer een uur nodig zou zijn. Verder werd duidelijk gemaakt dat ze met hun toestemming van dit formulier akkoord gaan dat hun toekomstbrieven openbaar worden gemaakt. Ze werden bovendien op de hoogte gebracht dat zij zich ten alle tijden zonder verklaring/rechtvaardiging uit het onderzoek konden terugtrekken en dat dan al hun gegevens worden gewist. Ook werd er expliciet gezegd dat ze helemaal vrij zijn welke informatie ze willen prijs geven. Er wordt aanvullend de

mogelijkheid gegeven om vragen over de gehele studie te stellen door te mailen naar: narratievetoekomstverbeelding@gmail.com.

Voordat de respondenten begonnen met de brieven schrijven, werd uitgelegd wat het begrip toekomstbrief inhoud. Om zeker te kunnen zijn dat de methode gestandaardiseerd verloopt, kregen de respondenten de nodige aanwijzingen wat de brieven zullen inhouden en waarop ze moesten letten. Er waren twee condities waar de respondenten random aan werden toegewezen door het programma: 1) de respondenten schrijven een toekomstbrief waarvan ze denken dat deze online op Facebook voor andere deelnemers openbaar wordt gemaakt 2) de respondenten schrijven een toekomstbrief waarvan ze denken dat deze aan de andere deelnemers moet worden voorgelezen. Nadat de eerste brief is geschreven werd deze opgeslagen en de respondenten konden niet meer op de brief terugkomen om hem te veranderen. Direct daarop volgend kregen ze nu de informatie en aanwijzingen voor de tweede brief. Dit was precies dezelfde procedure als bij de eerste. Als de tweede brief geschreven was, werd er vermeld dat ze nu klaar zijn met het schrijven van de brieven en nu nog enkele vragen volgen. Aansluitend werden twaalf vragen van de NEO-FFI gesteld die extravertie meten. Deze werden op een vijf punt likertschaal door de respondenten beantwoord. Ten slotte werd nog naar hun demografische gegevens gevraagd zoals geslacht en leeftijd. Het onderzoek was bij deze afgesloten en alle gegevens opgeslagen. De laatste stap was de debriefing. De participanten werden volledig over het eigenlijke doel van de studie voorgelicht. Hierbij hoorde dat de brieven niet echt online gezet of voorgelezen worden. Aan hun werd verklaard dat het daarom ging een realistisch beeld te krijgen over hoe ze zich zouden presenteren in deze situaties waarvoor het nodig was het doel aanvankelijk geheim te houden. Als de participanten de brieven echter graag aan anderen zouden willen voorlezen werd deze optie aan hun aangeboden door aan behoefte een groepsessie in te plannen. Daarvan maakte echter niemand gebruik. Daarnaast was het mogelijk om vragen te stellen. Voor deze beide opties was weer het boven genoemde mail adres geldig. Ten slotte moest iedereen bevestigen al het bovenstaande gelezen en begrepen te hebben. Als ze op de hoogte wilden blijven van het onderzoek, was er de mogelijkheid om hun mailadres achter te laten. Hiervan gaven negen respondenten aan dat ze op de hoogte willen blijven van de resultaten van het onderzoek.

Figuur 1: Procedure van dataverzameling

2.2 Werving

De respondenten werden in April 2015 via “convenience sampling” geworven. Dit is een techniek waarbij bekenden uit het netwerk van de onderzoekers worden benaderd om mee te doen. Deze werden door drie onderzoekers met zowel Duitse als Nederlandse achtergrond benaderd door ze of persoonlijk te vragen of te mailen. Daarnaast werden de mensen via het sociale netwerk “Facebook” attent gemaakt op het onderzoek, door het onderzoek op de tijdslijnen van de onderzoekers of in groepen van de “Universiteit Twente” te plaatsen. Het doel was zowel mannen als vrouwen en zowel ouderen als jongeren te werven om een redelijk representatieve steekproef te verkrijgen. De voorwaarde voor de deelname aan deze studie was dat de respondenten boven de 18 zijn, de Nederlandse taal beheersen en Facebook gebruiken. Het gebruik van Facebook was belangrijk om zich goed te kunnen voorstellen wat het betekent informatie over zichzelf op dit sociaal netwerk te plaatsen.

2.3 Participanten

In totaal werden 32 respondenten onderzocht. Vier van de respondenten hebben het onderzoek afgebroken en een vrouw heeft een oude brief ingeleverd die niet op de gegeven instructies voor het schrijven van de brieven paste. Uiteindelijk bestond de steekproef uit 27

respondenten, waarvan 8 mannen en 19 vrouwen. De respondenten waren tussen de 18 en 78 jaar oud, waarbij op te merken is dat deze in twee leeftijdsgroepen kunnen worden ingedeeld. Twintig personen (74%) waren tussen 18 en 27 jaar oud en de andere seven personen zaten tussen de 49 en 78 (26%).

2.4 Materiaal

Er werden twee verschillende materialen gebruikt. Ten eerste de brieven die de identiteitspresentatie online en face-to-face meten en ten tweede de NEO-FFI vragenlijst die het persoonlijkheidstrek extraversie meet.

De twee brieven werden beide door een aanwijzing introduceerd, waarin duidelijk werd gemaakt waarop moet worden gelet. De aanwijzingen werden, met uitzondering van drie aanpassingen, overgenomen van het project over toekomstbrieven die het “life story lab” uitvoert. De drie aanpassingen worden onderaan nog duidelijk genoemd. Er is begonnen met de instructie dat de respondenten zich vrij kunnen voelen vanuit de aanwijzingen de brief op hun eigen wijze te schrijven. Vervolgens was er de instructie om zich voor te stellen dat een tijdmachine ze tien jaar in de toekomst brengt en ze zich dus in het jaar 2025 bevinden. De tijdbepanking van tien jaar was de eerste aanpassing. De reden voor deze keuze was dat dit een tijdvak zou zijn waarin het verbeelden van een toekomst voor de respondenten nog mogelijk zou zijn. Het mocht niet te moeilijk zijn om zich nog iets te kunnen voorstellen maar er moet wel een merkbaar verschil tussen de tegenwoordige tijd en de toekomst moeten zijn. Verder was de aanwijzing zich precies de omgeving, waar ze op dit moment zijn, met al hun eigenschappen voor te stellen en te beschrijven. Vervolgens werd een aanwijzing gegeven over wat er in de brief naar voren zal komen. De instructie was om een verhaal van een concrete dag of gebeurtenis te vertellen waarin duidelijk wordt hoe ze een bepaald probleem hebben opgelost of een goede manier hebben gevonden om ermee om te gaan. Daarbij moest beschreven worden wat hen het meeste heeft geholpen en hoe ze op het leven van nu terugkijken. Het ging daarom dat ze over een aantal positieve wensen of dromen schrijven die in hun leven zijn uitgekomen. Heel belangrijk was de informatie dat ze duidelijk zullen beschrijven hoe hun toekomstig zelf is. Dit was de tweede aanpassing die werd gemaakt omdat er duidelijk zou worden hoe de participanten zichzelf zien en zouden beschrijven. Daarnaast werd aan hun verteld dat het belangrijk is iets te bedenken wat nog niet is gebeurd. De derde aanpassing en instructie was om de brief aan hun huidige ik te richten. Hiervoor werd gekozen om te voorkomen dat publieksafhankelijke variatie tussen de brieven ontstaat.

Tot aan dit punt waren de instructies voor de twee condities gelijk. Bij de eerste conditie volgde daarbij de aanwijzing dat de brief openbaar voor de andere respondenten op Facebook zal worden geplaatst. De tweede conditie hield in dat de respondenten de brief op een nog te bepalen tijdstip aan de andere deelnemers zullen voorlezen.

Aanvullende instructie voor de brieven verschilde per conditie als volgt:

Conditie 1: Deze brief wordt openbaar gemaakt op de tijdlijn van het Facebook profiel “Narratieve toekomstverbeelding Universiteit Twente”. Jij en de andere deelnemers hebben vrije toegang tot de brieven.

Conditie 2: De brief die je schrijft zal gedeeld worden in een live setting met mensen die het onderzoek ook doorlopen hebben.

Het tweede materiaal waarvan gebruik werd gemaakt is de NEO-FFI. Deze persoonlijkheidsvragenlijst is de verkorte versie van de NEO-PI-R en beide worden ze gebruikt om uitspraken over de individuele persoonlijkheid te kunnen doen. De NEO-FFI meet oorspronkelijk de vijf verschillende persoonlijkheidskenmerken: neuroticisme (N), extraversie (E), openheid (O), altruïsme (A) en consciëntieusheid (C). De vragenlijst bestaat gezamenlijk uit 60 stellingen waarvan alleen de twaalf stellingen over extraversie beantwoord moesten worden. Mensen die hoog op extraversie scoren zijn sociale mensen. Ze zijn actiever, graag in gezelschap van anderen, spraakzamer en optimistisch. Ze hebben een voorkeur aan spannende acties en zijn eerder energiek. Verder richten ze zich sterk op hun directe omgeving. Lage scores op de E-schaal worden in verbinding gebracht met introversie. Ze zijn dus eerder afstandelijk en onafhankelijk. Bovendien geven ze eerder de voorkeur aan om alleen te zijn en richten hun aandacht eerder op hun eigen gevoelens en gedachten dan op hun directe omgeving.

Op de stellingen wordt geantwoord door een vijf punts likertschaal, lopend van “helemaal eens” tot “helemaal oneens”. Voorbeelden van de twaalf stellingen over extraversie zijn:

1. *Ik vind het echt leuk om met mensen te praten.*
2. *Ik ben geen vrolijke optimist.*

Zoals in het tweede voorbeeld te zien is, zijn sommige stellingen negatief geformuleerd. Daarmee is bij het scoringsformulier van de NEO-FFI al rekening gehouden en hoeven de antwoorden niet meer te worden omgeschaald. De NEO-FFI is door de COTAN redelijk goed

beoordeeld. De kwaliteit van het testmateriaal is met “goed” beoordeeld. De betrouwbaarheid, de begripsvaliditeit en de normen zijn met “voldoende” beoordeeld. Echter zijn de normen inmiddels verouderd. Naar de criteriumvaliditeit werd nog geen onderzoek gedaan wat betekent dat deze op dit moment nog met “onvoldoende” is beoordeeld.

2.5 Data analyse

Om de onderzoeksvraag “Hoe hangen identiteitspresentatie online en face-to-face aan onbekenden samen met de persoonlijkheidstrek extraversie?” te kunnen beantwoorden en nog algemeen uitspraken over verschillen en overeenkomsten in de twee condities te kunnen maken, werden de brieven en de scores op de NEO-FFI vragenlijst geanalyseerd.

2.5.1 Kwalitatieve analyse van de brieven

Ten eerste werd begonnen op persoonsniveau de verzamelde data te lezen. Dit betekent dat met de eerste respondent werd begonnen door de brieven van deze persoon te lezen en te analyseren. Er werd gebruik gemaakt van de bekende techniek van “constante vergelijking”. Dit is “een systematische benadering voor de kwalitatieve analyse van complexe gegevens” (Boeije & Wiesmann, 2006, p. 1). De condities werden voortdurend met elkaar vergeleken en zo kon er bottom up een categorieënsysteem worden ontwikkeld. De thema’s die in de brieven opkwamen werden hoofdthema’s genoemd. Voor ieder hoofdthema werd een verschillende kleur gekozen. Voorbeelden van gevonden hoofdthema’s zijn “familie” en “carrière”. Ieder hoofdthema bestaat uit subthema’s zoals bijvoorbeeld het hoofdthema “familie” dat bestaat uit subthema’s als “ouders”, “kinderen”, “gezin” of “broers en zussen”. Hieronder volgt een voorbeeld van een korte brief met bijhorende hoofdthema’s:

“Beste Ik,

hier zit je dan met een kop thee bij de vijver van je eigen huisje op het platteland. De kinderen zijn op school en je man is aan het werk. De dieren lopen tevreden buiten te grazen en rond te scharrelen, de twee honden liggen afwachting op een koekje naast je. Even een moment voor jezelf op een plek waar je altijd al van droomde, een rustige plek, maar ook een plek voor familie en vrienden, waar veel gelachen maar ook gehuild kan worden. Maar wat is het toch heerlijk om soms even alleen te zijn hier, om je gedachten alle kanten op te laten gaan. Het is

goed dat je er voor gekozen hebt om met je jeugdliefde door te gaan, ondanks vele ruzies en vraagtekens van familie. Samen zijn jullie nu gelukkig, samen heb je het zo voor elkaar als je altijd allebei van droomde. En wat een fijn gevoel dat ik ook even alleen kan en mag zijn, even niet alleen aan anderen denken en met en voor anderen bezig zijn. Mijn man en ik hebben een middenweg gevonden in onze karakteren en levenswijze. Ik denk iets meer aan mezelf, hij iets meer aan anderen. Zo, nu nog even de ogen dicht voor ik de kinderen weer van school kan halen.”

De gele zinsdelen werden onder het hoofdthema “woonsituatie” en de lichtgroene delen onder het hoofdthema “familie” gescoord. Zinstukjes die paars zijn behoren bij het thema “doelen” en stukjes die lichtrood gemarkeerd zijn bij “gevoelens”. De ene zin in het midden die groen werd afgedrukt valt onder het thema “coping”. Donkerrode zinnen werden gescoord onder het thema “relatie” en donkergroene zinsdelen vallen onder “persoonlijke ontwikkeling”. Ten slotte komt hier het hoofdthema “karakterbeschrijving” naar voren wat lichtblauw gemarkeerd werd. Zoals hier duidelijk te zien is, kan een zin ook uit meerdere sub- en daardoor ook hoofdthema’s bestaan. Er werd in het algemeen op zinsniveau geanalyseerd, waarbij steeds een thema per zin werd toegekend behalve als duidelijk twee thema’s in een zin staan. Alle zinnen die betrekking op een bepaald hoofdthema hebben werden eveneens daaronder gescoord.

Daarnaast werd aan ieder hoofdthema behorend bij een brief een cijfer van 0 tot 3 toegewezen. De cijfer 0 werd toegewezen als een thema überhaupt niet voorkomt. De cijfers 1 tot 3 tonen aan of een thema alleen heel kort genoemd wordt of vaker voorkomt. Deze cijfers kunnen als “uitgebreidheid” van een thema worden gezien. Als een onderwerp in een brief alleen maar in een zin of in een deel van een zin naar voren komt, werd het cijfer 1 aan dit bepaalde thema in deze brief toegewezen. Het cijfer 1 wordt met de rating “weinig uitgebreid” gekenmerkt. Schreef een respondent twee of drie zinnen over een bepaald thema werd er het cijfer 2 toegewezen en werd dit met de rating “uitgebreid” gekenmerkt. Kwamen er vier zinnen of meer zinnen van een thema voor werd het cijfer 3 aan dit thema toeschreven. Dit cijfer werd met “heel uitgebreid” gekenmerkt. Hieronder volgt een voorbeeld waarbij de eerste conditie past bij de brief die boven werd weergegeven:

Tabel 1: Analyse van twee brieven bestaand uit conditie 1 (Facebook) en conditie 2 (face-to-face)

Hoofdthema's	Conditie 1 (Facebook)	Conditie 2 (face-to-face)
woonsituatie	2	2
familie	2	1
gevoelens	2	1
Doelen	2	1
relatie	2	3
karakterbeschrijving	1	0
Persoonlijke ontwikkeling	1	0
coping	1	1

Soms waren er twee of meerdere zinnen achter elkaar die op elkaar betrekking hadden, zoals in het volgende voorbeeld: “[...]Ze waren allemaal heel positief over het leven, zowel persoonlijk als professioneel. En ik ook. [...]” (man, jongere leeftijdsgroep). In dit soort gevallen werden deze zinnen samen gecodeerd. Het net beschreven proces werd eerst individueel door twee verschillende onderzoekers doorlopen. Daarna werden de resultaten met elkaar vergeleken en over verschillen gediscussieerd totdat er een consensus werd bereikt. Er werd voor deze methode gekozen om zowel de betrouwbaarheid als de validiteit van de analyse te waarborgen.

2.5.2 Kwantitatieve analyse van de samenhang tussen de thema's en extraversie

De tweede stap was het analyseren van de persoonlijkheidsvragenlijst, de NEO-FFI. Deze werd geanalyseerd zoals dit in de handleiding van deze lijst is vastgelegd. Ieder antwoord op de 12 stellingen, lopend van “helemaal eens” tot “helemaal oneens” werd een getal van 1 tot 5 toegewezen. Deze getallen werden per persoon opgeteld en de som werd als ruwe score op de domein E (extraversie) genoteerd. De ruwe scores werden niet meer in genormeerde scores omgezet omdat daardoor de variatie in extraversie sterk terug zou worden gebracht tot de drie categorieën “hoog”, “gemiddeld” en “laag”. De volgende analyses werden dus met de ruwe domeinscore gedaan.

De derde stap was om de twee condities ten opzichte van de voorkomende hoofdthema's te vergelijken. Dit werd door een frequentie analyse gedaan. Er werd per conditie uitgerekend hoe vaak de enkele thema's procentueel optreden en hoe uitgebreid deze thema's gemiddeld in de enkele condities voorkomen. De resultaten werden vervolgens in een tabel aangetoond.

De vierde en laatste stap was om te achterhalen of de gevonden thema's uit de enkele condities in samenhang staan met de persoonlijkheidstrek extraversie. Om dit te bereiken werd ervoor gekozen een Pearson correlatie te berekenen. Met de correlatie analyse is het mogelijk te onderzoeken of twee variabelen mee elkaar correleren en dus samenhang hebben. Een significant verband tussen beide variabelen bestaat als het significantie niveau $p < 0.05$. Als p groter is dan 0.05 bestaat er geen significant verband en de twee variabelen extraversie en de thema's hangen niet samen. Daarnaast kan door de correlatie analyse vastgesteld worden hoe sterk de samenhang is en of de samenhang negatief of positief is. Dit wordt aangegeven door de waarde r .

3. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen nu eerst algemene bevindingen genoemd worden om een algehele indruk van de verkregen data te geven. Vervolgens worden de gevonden thema's uit de eerste stap van de data-analyse besproken en voorbeelden voor ieder thema laten zien. Daarna volgen de resultaten die antwoord geven op de eerste deelvraag "*Wat zijn overeenkomsten en verschillen in de zelfpresentatie in de twee condities?*". Ten slotte werd een correlatie analyse gedaan om de tweede deelvraag "*Hoe hangt extraversie samen met deze overeenkomsten en verschillen?*" te beantwoorden.

3.1 Algemene bevindingen

Ten eerste is het voor het bespreken van de verzamelde data belangrijk te vermelden dat er onverwacht een derde groep ontstond. Van de 27 respondenten leverden vijftien mensen twee verschillende brieven in. Er waren echter twaalf personen die geen verschil tussen de brieven lieten zien en twee keer precies dezelfde brief inleverden. Deze groep wordt bij het bespreken van de verschillen en overeenkomsten tussen de condities apart bekeken.

3.2 Thema's in de toekomstbrieven

In de brieven komen vijftien verschillende hoofdthema's voor die de inhoud van zinnen of zindelen weergeven. Deze hoofdthema's zijn "familie", "relatie", "carrière", "hobbies", "woonsituatie", "vrienden/sociale contacten", "doelen", "(wijze) boodschap", "maatschappelijke leefomgeving", "karakterbeschrijving", "persoonlijke ontwikkeling", "gezondheid", "levensloop", "gevoelens", en "coping". In het volgende worden deze thema's kort beschreven en voorbeelden gegeven.

Familie

Onder het hoofdthema familie vallen alle begrippen zoals "ouders", "kinderen", "dochter", "zoon", "zussen en broers", "kleinkind", "pubers", "familie", "gezin" en alle woorden die ermee te maken hebben. Verder werden alle zinnen die op de familie betrekking hebben onder dit thema gescoord. Een voorbeeld van een subthema bijhorend bij het hoofdthema familie is het volgende:

"[...] ga ik langs bij mijn middelste dochter die een eigen psychologie praktijk heeft. Haar man is vandaag laat thuis evenals mijn vriend en daarom eet ik bij haar. Heerlijk om mijn kleindochter van een paar maanden te knuffelen en mijn neus in haar pasgewassen haartjes te duwen." (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

Relatie

Het hoofdthema relatie bevat subthema's zoals "lief", "echtgenoot", "echtvrouw", "vriend", "vriendin", "relatie", "man", "vrouw" en alle begrippen die dezelfde betekenis hebben. Verder behoren alle beschrijvingen van de partner of de relatie tot dit thema. Een voorbeeld van een subthema is het volgende:

"En je vrouw. Ze had het zo moeilijk. Maar de keuze om in zichzelf te investeren heeft zich vertaald in een prachtige duo baan." (man, oudere leeftijdsgroep).

Carrière

Het volgende hoofdthema carrière sluit subthema's zoals "werk", "studie", "baan", "carrière" en alles wat erop betrekking heeft in. Het volgende is een representatief voorbeeld:

“Maar we hebben er ook hard voor gewerkt. Nadat we zijn afgestudeerd hebben we eerst een poosje als freelancer gewerkt, evenementen organiseren, dat soort dingen.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

Hobby's

Onder het hoofdthema hobby's vallen alle onderwerpen die met vrijetijdbesteding te maken hebben en activiteiten die de personen als plezierig opvatten. Subthema's die hieronder vallen zijn “sporten”, “lezen”, “creatief zijn”, “film kijken”, “reizen” en alle beschrijvingen die ermee te maken hebben. Een voorbeeld van dit thema is het volgende:

“[...]maar ik heb dus meer tijd ,nu ik meer thuis ben, om te genieten van de films en foto's die ik destijd verzameld heb van mijn reizen. En als mijn ogen het toe laten van mijn verzameling kunstboeken en romans.” (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

Woonsituatie

Dit hoofdthema sluit subthema's zoals “thuis”, “eigen huis”, “appartement” en alles wat de eigen woonsituatie nog meer beschrijft in. Hierbij behoren meubilair, de omgeving en de stad die het huis omgeven. Het volgende is een voorbeeld:

“Op het moment zit ik thuis, wat nu mijn thuis is. Het is een mooi pand in Amsterdam, met een mooie afgeschermdde tuin en een ruime serre. Hier is het rustig, maar op de achtergrond klinkt zacht het gerommel van de stad, het openbaar vervoer en de mensen.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

Vrienden/sociale contacten

In deze categorie vallen alle subthema's die vriendschappen of de vrienden zelf beschrijven. Verder vallen nog sociale contacten die de respondenten met mensen uit de buurt opnemen onder dit thema. Subthema's zijn “vriendinnen”, “vrienden”, “vriendschap” en “sociaal contact-jongens”. Het volgende is een representatief voorbeeld:

“Daarna spreek ik samen met een aantal vriendinnen af, we gaan een of ander super vet uitstapje doen en natuurlijk bijkletsen. [...]. Alle vriendinnen zijn blij met hun leven en staan vol energie en gezelligheid in het leven, niet houd ze tegen om helemaal los te gaan.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

Doelen

Tot het hoofdthema “doelen” behoren alle doelen die de respondenten zichzelf hebben opgelegd of welke ze al hebben bereikt. Dit zijn zowel doelen die betrekking hebben op henzelf als persoon, als doelen die meer gericht zijn op plannen van het leven. De subthema’s “doel-reizen”, “doel-vrije tijd”, “doel-carrière”, “doel-familie”, “doel-karakter”, “doel-relatie”, “doel-maatschappij” en “doel-zelfontplooiing” vallen hieronder. De volgende twee voorbeelden zijn representatief van dit hoofdthema:

“uiteindelijk heeft de groep mijn doel iets minder persoonlijk gemaakt en aangepast naar ‘het beste uit mezelf halen en een fijne, zekere, stabiele omgeving voor de mensen om me heen creëren’.”(vrouw, jongere leeftijdsgroep).

“Je wilde zoveel bereiken. Je wilde de honger stoppen, de intensieve veehouderij beëindigen, kinderen de schoonheid van het milieu laten zien, mensen op de hele wereld bereiken, begrijpen en veranderen.”(vrouw, jongere leeftijdsgroep).

(Wijze) boodschap

Tot dit hoofdthema behoren alle boodschappen die de respondenten van het toekomstige ik direct aan hun huidige ik richten. Dit zijn meestal adviezen om iets te veranderen, motivaties om verder te maken en niet op te geven, aansporingen of wijze boodschappen over dingen die ze in het loop van hun leven hebben geleerd. Hierbij horen ook geruststellingen dat alles goed komt. Deze boodschappen hebben betrekking op heel veel onderwerpen. Subthema’s die hier opkomen zijn “aansporing-werk”, “advies-charakter”, “motivatie-studie”, “boodschap-gezondheid”, “advies-levenswijze”, “boodschap-levenswijsheid” en “geruststelling-beslissingen”. Om de variatie van dit thema te laten zien, worden er drie voorbeelden getoond:

“Lieve huidige ik, alles komt goed. Investeer in de mensen die jou waarderen, en die jij ook waardeert. Probeer je minder aan te trekken van mensen die je slecht over jezelf laten denken, ook al zit er een kern van waarheid in. Blijf voor jezelf zorgen en dan zal je vanzelf een beter mens worden.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

“Om van het leven te kunnen genieten moet je jezelf kunnen vertrouwen. Pas dan kun je een ander vertrouwen en liefde geven en nemen. Op deze wereld sta je er in principe alleen voor, je leeft voor jezelf en niemand anders.” (man, jongere leeftijdsgroep).

“Maak je geen zorgen over je carrière, relatie of de kinderen want met voldoende ambitie en optimisme kom je er zeker. Volg je hart en zorg dat je zo snel mogelijk leert om je niets van anderen aan te trekken want dat levert je helemaal niets op. Jij weet wat het beste is voor jezelf en voor je kinderen. Het komt allemaal goed.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

Maatschappelijke leefomgeving

Bij deze categorie horen beschrijvingen over de maatschappij waarin de respondenten leven. Subthema's zoals “cultuur”, “gemeenschap”, “samenleving” en de “omgang” met elkaar vallen onder dit thema. Het volgende is een voorbeeld:

“Jij hebt hierop inmiddels een plekje gevonden waar je samen met andere soort en lotgenoten, deel uitmaakt van een gemeenschap waarbij jullie in harmonie en met respect voor je omgeving samen leven. Deze plek wordt gekenmerkt door haar natuurlijke, vredige maar soms ook grillige eigenschappen. Je leeft hier in een samenleving waar men elkaar persoonlijk kent, wanneer nodig helpt en openstaat voor veranderingen in haar omgeving.” (man, jongere leeftijdsgroep).

Bijkomend was er een twijfelgeval bij welke niet direct bepaald kon worden of die hierbij hoort. Dit is het volgende:

“Weet je nog dat ze allemaal geglimlacht hebben en gezegd hebben: “Je kunt de wereld niet veranderen?”(vrouw, jongere leeftijdsgroep).

Er waren twijfel of dit citaat bij het hoofdthema “vrienden/sociale contacten” of bij het thema “wijze boodschap” of bij “maatschappelijke leefomgeving” hoort. De respondent definieert hier niet duidelijk om welke personen het precies gaat. Daarom werd er uitgegaan van algemeen de mensen in de omgeving die kritiek hebben geuit. De mening van deze mensen werd hier weergegeven. Om deze reden werd ervoor gekozen dit citaat aan deze categorie toe te wijzen.

Karakterbeschrijving

Onder dit hoofdthema vallen alle uitspraken over het eigen karakter. Hiervoor zijn er geen overstijgende subthema's want ieder respondent noemde hier heel individuele dingen. Hierbij horen directe beschrijvingen zoals in het eerste voorbeeld goed te herkennen is maar er horen ook meer indirecte beschrijvingen bij. Een indirecte karakterbeschrijving is in het tweede voorbeeld terug te vinden.

“Jongere ik, sta open voor het advies van deze zelfverzekerde, zelfbewuste en succesvolle jonge vrouw [...]” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

“Ik probeer mij hier niet mee te bemoeien maar wanneer iets bij mij wordt neergelegd denk ik ook altijd dat ik er iets mee moet doen.” (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

Bij dit thema waren er ook twijfelvallen waar enige overwegingen moesten worden gemaakt. Dit is een voorbeeld van een twijfelgeval:

“Ik denk aan hoe je altijd keihard knokte voor je diploma, maar ook vooral voor een plekje tussen die toch wel bijzondere groep mensen op je school van toen.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

Dit is een herinnering van de respondent van zijn studietijd. De twee andere categorieën “levensloop” en “carrière” kwamen hier nog in aanmerking. Uiteindelijk werd er met behulp van de verdere context ervoor gekozen om dit als een indirecte beschrijving van de karakter te scoren.

Persoonlijke ontwikkeling

Bij dit hoofdthema horen beschrijvingen die aangeven hoe de respondent zich persoonlijk ontwikkeld heeft tijdens de laatste jaren. Deze ontwikkelingen hebben betrekking op de persoonlijkheid maar het betreft ook dingen die de respondenten voor of over zichzelf hebben geleerd tijdens de laatste jaren. Bijkomend zijn dit dingen die de respondenten hebben overwonnen. Overstijgende subthema’s konden niet worden geformuleerd. Er volgen nu drie citaten om de variatie van dit thema te laten zien:

“Ik stond nooit helemaal zeker in mijn eigen schoenen, zocht aandacht en mensen die mij het gevoel gaven om bijzonder te zijn. Nu is alles in harmonie.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

“Ik ben op een gewicht waarbij ik helemaal blij ben met mezelf en daardoor straal en vol op van het leven kan genieten.” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

“In deze 30 jaar heb je veel meegemaakt en veel over jezelf geleerd. Je hebt geleerd waar je persoonlijke grenzen liggen en hoe je hier mee omgaat. Vroeger trok je je erg veel aan van wat andere mensen van jou vonden. Dit heb je afgeleerd en je volgt nu je hart.” (man, jongere leeftijdsgroep).

Gezondheid

Dit hoofdthema omvat alles wat met de gezondheid van de respondenten te maken heeft. Dit heeft zowel betrekking op de fysieke als de psychische gezondheid. Subthema's zijn "psychiater", "therapie" en "mobiliteit". Dit zijn twee voorbeelden:

"Het leverde teveel spanning op waar ik moeilijk mee om kon gaan. Ondanks therapieën lukte dat niet." (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

"Ik kon heel veel dansen omdat ik bijna geen last meer van mijn knien heb." (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

Levensloop

Onder dit hoofdthema vallen uitspraken die omschrijven hoe het leven van de respondent is gegaan. Hierbij horen beschrijvingen van de enkele belangrijke levensfasen of gebeurtenissen in het leven van de persoon. Deze kunnen chronologisch beschreven zijn of alleen op een fase of gebeurtenis betrekking hebben. Subthema's die bij dit thema behoren zijn "verandering-leven", "reizen" en "buitenland". Dit thema is uitgebreider dan anderen en om deze reden volgen nu drie voorbeelden:

"[...] U bent ontslagen, dat is voor veel mensen een heftige gebeurtenis. U gaat verhuizen, en dan ook maar naar het buitenland. ook heftig. u begint als zelfstandig ondernemer. en dat allemaal tegelijkertijd." (man, oudere leeftijdsgroep).

"We zijn vertrokken vanuit de Marina haven vlakbij Corfu stad. Dan zeilen we we naar Paxos en Anti Paxos ,daar is het water zo blauw! We hebben daar vorig jaar een school dolfijnen gezien. [...]We varen via de haven van Parga ,op het vaste land, naar Levkas. Daar blijven we een week of drie. Eind augustus hopen we in Zakynthos aan te komen. We zijn dan net op tijd om de Caretta Caretta babyschildpadden te zien." (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

"De laatste tien jaar hebben veranderingen met zich mee gebracht. Veel positieve veranderingen, maar ook wel negatieve dingen die er gebeurd zijn. Maar iedereen heeft voor zijn eigen weg gekozen." (man, jongere leeftijdsgroep).

Bij dit thema kwamen vaker twijfelgevallen op waar heel veel overwegingen werden gemaakt om de uitspraken aan deze categorie toe te voegen . Hier volgen twee van deze gevallen:

“Ik dwaal weer af en denk aan een coaching sessie die ik had met een alumnus en een groepje medestudenten. Er werd aan ons gevraagd of we onze kernwaarden, kernkwaliteiten en uiteindelijk ons hogere doel in het leven wilden delen. De begeleider was van te voren al naar mij toegekomen om te vragen of ik het wel wilde delen omdat het zo persoonlijk was. Ik zei dat ik het graag af wilde laten hangen van de sfeer in de groep. Achteraf ben ik blij dat ik het wel heb kunnen delen, ook al weet ik niet goed hoe erg die jongens te vertrouwen zijn. Het was een fijn gesprek en uiteindelijk heeft de groep mijn doel iets minder persoonlijk gemaakt en aangepast naar [...].” (vrouw, jongere leeftijdsgroep).

In dit eerste geval gaat het om een herinnering van de respondent die een belangrijk gebeurtenis van hem beschrijft. De groep heeft de respondent geholpen een doel voor het verdere leven te formuleren en zo een verandering in het leven teweeg te brengen. Door de context werd ervoor gekozen om deze uitspraak aan de categorie “levensloop” toe te wijzen.

“Je wilt er voor zorgen dat het voor zoon en dochter geen te moeilijk opgave wordt alles te regelen en op te ruimen na mijn overlijden.” (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

In het tweede twijfelgeval gaat het om de tijd nadat de respondent is overleden. De respondent denkt over de verdere levensloop van haar kinderen na. Dit betreft weliswaar alleen een korte maar wel belangrijke periode van hun leven. Daarom werd er toch gekozen om de uitspraak aan deze categorie toe te wijzen.

Gevoelens

Alle uitspraken die op de een of andere manier de gevoelens van de respondenten beschrijven vallen onder dit thema. Hierbij horen subthema's zoals “plezier”, “droefheid”, “welzijn”, “stress”, “ontspanning”, “geluk”, “angst”, “heimwee”, “teleurstelling” en begrippen die op deze thema's lijken. Twee voorbeelden zijn:

“Als ik opschrijf zoon i.p.v. zonen maakt mij dat nog steeds zo verdrietig. Ik dacht tien jaar geleden al..... dit verdriet slijt nooit !” (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

“Het leverde teveel spanning op [...].” (vrouw, oudere leeftijdsgroep).

Coping

Tot het hoofdthema coping horen uitspraken over de manieren die de respondenten hebben om met bepaalde gebeurtenissen of gevoelens om te gaan. Dit zijn dingen die hen stress opleveren of dingen waar ze zich druk over maken. Opkomende subthema's zijn “coping-

natuur”, “coping-familie” en “coping-ontspanning”. Hier volgen twee voorbeelden die representatief zijn:

“Voor jou is naast je drukke leven, ontspanning erg belangrijk. Ontspanning vind jij door je in de natuur te begeven, hier kan je tot rust komen en de dagelijkse gang van zaken vergeten. Je leeft dan in het hier en nu.” (man, jongere leeftijdsgroep).

“[...] voor jou betekent dat kracht voor je studie en jou eerste jaren op werk.” (man, jongere leeftijdsgroep).

3.3 Overeenkomsten en verschillen in de zelfpresentatie in de brieven

Om de overeenkomsten en verschillen tussen de brieven ten opzichte van de opkomende thema's en zodoende tussen de zelfpresentatie weer te geven, werd een tabel aangemaakt (zie tabel 2). In de onderstaande tabel is te zien hoe vaak de enkele hoofdthema's procentueel in de brieven voorkwamen en hoe uitgebreid deze gemiddeld werden beschreven. Zoals in het gedeelte “algemene bevindingen” al werd vermeld hebben vijftien respondenten een verschil tussen de twee brieven gemaakt en per conditie een brief ingeleverd. Twaalf mensen hebben ervoor gekozen twee keer dezelfde brief in te leveren. In tabel 2 is er daarom de kolom “gelijke brieven” aangemaakt om deze groep apart te kunnen bekijken. In het algemeen is er te zien dat alle thema's voorkwamen. Alleen de thema's “vrienden/sociale contacten” en “maatschappelijke leefomgeving” ontbraken in de derde groep en het thema “gezondheid” ontbrak in de tweede conditie.

Bij de thema's die het meest voorkwamen zijn er enige overeenstemmingen tussen de drie groepen te vinden. In de eerste en tweede conditie kwam het thema “persoonlijke ontwikkeling” het meest voor met respectievelijk 80% en 66,6%. Op de tweede plaats ligt “gevoelens” met 73,3% in de eerste conditie en 60% in de tweede conditie. In de eerste conditie is het thema “woonsituatie” op de derde plaats van de meest genoemde thema's met 66,6%. In de tweede conditie kwamen de thema's “familie” en “wijze boodschap” met 60% even vaak voor als “gevoelens”. In de groep “gelijke brieven” kwam daarentegen het thema “levensloop” met 83,3% het meest voor. Daarna volgden de thema's “familie”, “woonsituatie” en “gevoelens” met 75%.

Het meest uitgebreid werd in de eerste conditie het thema “carrière” genoemd (Ø rating van 2,3). Met een gemiddelde rating van 2, vervolgens de thema's “hobby's”, “maatschappelijke leefomgeving”, “gezondheid” en “levensloop”. “Heel uitgebreid” werd het

thema “levensloop” in de tweede conditie genoemd (ø rating van 2,8). Daarnaast schreven de respondenten in de tweede conditie “heel uitgebreid” over het thema “(wijze) boodschap”. De twee thema’s “vrienden/sociale contacten” en “relatie” werden ook “uitgebreid” beschreven (ø rating van 2). In de groep “gelijke brieven” schreven de respondenten het meest uitgebreid over hun “persoonlijke ontwikkeling” (ø rating van 2,4). Aan thema’s “familie”, “carrière” en “woonsituatie” werd ook veel aandacht besteed door deze “uitgebreid” tot “heel uitgebreid” te beschrijven (ø rating van 2,3).

Bij de thema’s die het minst voorkwamen zijn soortgelijke overeenstemmingen te vinden. In de eerste conditie kwam het thema “gezondheid” het minst voor met 6,66%. In de tweede conditie noemde niemand dit thema. Over hun “hobby’s” en de “maatschappelijke leefomgeving” schreven de respondenten in de eerste conditie met 13,3 % ook weinig. In de tweede conditie volgden na “gezondheid”, de thema’s “relatie”, “maatschappelijke leefomgeving” en “coping” met 20%. Bij de derde groep schreef niemand over hun “vrienden/sociale contacten” of de “maatschappelijke leefomgeving”. Daarna schreven de respondenten het minst over hun manier van “coping” en hun “hobby’s” (8,3%). De thema’s “doelen” en “karakterbeschrijving” volgden met telkens 16,6%.

Het minst uitgebreid schreven de mensen in de eerste conditie over “vrienden/sociale contacten” en hun “persoonlijke ontwikkeling” met een gemiddelde rating van 1,3, ofwel “persoonlijke ontwikkeling” een thema was, wat het meeste werd genoemd. De “gevoelens” beschreven ze alleen “weinig uitgebreid” tot “uitgebreid”, dit deden ze ook met hun “woonsituatie” (ø rating van 1,5). In de tweede conditie schreven de mensen niet alleen weinig over hun manier van “coping” maar ook “weinig uitgebreid” met een gemiddelde rating van 1,3. Over hun “familie” en “doelen” vertelden ze alleen “weinig uitgebreid” met een gemiddelde rating van 1,4. Het thema “doelen” werd in de derde groep het minst uitgebreid beschreven (ø rating van 1). De gevoelens werden weliswaar veel genoemd in deze groep maar “weinig uitgebreid” beschreven (ø rating van 1,4). Over hun “gezondheid” en hun “karakter” vertelden de respondenten ook minder dan over andere thema’s (ø rating van 1,5). In iedere groep werd het thema dat het meest voorkwam en het meest uitgebreid werd beschreven gemarkeerd. Daarnaast werd in iedere groep het thema dat het minst voorkwam en het minst uitgebreid werd beschreven gemarkeerd.

Tabel 2: Procentueel aandeel van alle hoofdthema's in de drie condities met bijhorende gemiddelde rating

Hoofdthema's	Conditie 1 (Facebook) n=15	Ø rating (1-3)	Conditie 2 (face-to-face) n=15	Ø rating (1-3)	Gelijke brieven n=12	Ø rating (1-3)
familie	8 (53,3%)	1,6	9 (60%)	1,4	9 (75%)	2,3
relatie	7 (46,6%)	1,9	3 (20%)	2	6 (50%)	2,2
Carrière	9 (60%)	2,3	7 (46,6%)	1,9	8 (66,6%)	2,3
Hobby's	2 (13,3%)	2	5 (33,3%)	1,8	1 (8,3%)	2
woonsituatie	10 (66,6%)	1,5	7 (46,6%)	1,6	9 (75%)	2,3
Vrienden/sociale contacten	4 (26,6%)	1,3	4 (26,6%)	2	-	-
Doelen	7 (46,6%)	1,6	5 (33,3%)	1,4	2 (16,6%)	1
(wijze) boodschap	9 (60%)	1,9	9 (60%)	2,4	8 (66,6%)	2
Maatschappelijke leefomgeving	2 (13,3%)	2	3 (20%)	1,7	-	-
Karakterbeschrijving	6 (40%)	1,8	7 (46,6%)	1,9	2 (16,6%)	1,5
Persoonlijke ontwikkeling	12 (80%)	1,3	10 (66,6%)	1,8	7 (58,3%)	2,4
Gezondheid	1 (6,66%)	2	-	-	4 (33,3%)	1,5
Levensloop	6 (40%)	2	4 (26,6%)	2,8	10 (83,3%)	1,6
Gevoelens	11 (73,3%)	1,5	9 (60%)	1,7	9 (75%)	1,4
coping	3 (20%)	1,7	3 (20%)	1,3	1 (8,3%)	2

3.4 Samenhang tussen extraversie en zelfpresentatie in de brieven

De tweede deelvraag van dit onderzoek was hoe extraversie met de gevonden overeenkomsten en verschillen tussen de condities samenhangt. Tabel 3 toont de resultaten van de correlatie analyse aan. Er is te zien dat p bijna overal >0.05 is (zie tabel 3). In deze

gevallen bestaat er dus geen significant verband. Er zijn maar twee uitzonderingen te vinden. Het thema “karakterbeschrijving” in de tweede conditie bereikt een waarde met $p= 0.03$ en $r= -,41$ (zie tabel 3) en is daarmee significant. De waarde van $r= -,41$ toont een matig negatieve correlatie aan. Daarnaast bereikt het thema “hobby’s” in de groep met de mensen die alleen een brief inleverden een waarde met $p= 0,02$ en $r= -,42$ (zie tabel 3). Deze waarde is dus ook significant te noemen en de waarde van $r= -,42$ toont ook hier een matig negatieve correlatie aan. Verder zijn er nog drie thema’s te vinden die bijna significant te noemen zijn. Ten eerste het thema “vrienden/sociale contacten” in de tweede conditie met een waarde van $p= 0,07$, ten tweede “gezondheid” in de eerste conditie met een waarde van $p= 0,07$ en ten derde het thema “(wijze) boodschap” in de derde groep met $p= 0,05$.

Tabel 3: Correlaties tussen extraversie scores en de thema's uit de drie groepen

	Conditie 1 (Facebook)		Conditie 2 (face-to-face)		Gelijke brieven	
	r	p	r	p	r	p
familie	-,02	0,91	0,05	0,78	0,00	0,97
relatie	0,01	0,92	-,19	0,33	-,08	0,65
Carrière	0,03	0,85	0,06	0,76	0,07	0,72
Hobbys	-,13	0,51	0,21	0,91	-,42	0,02*
woonsituatie	-,24	0,22	-,16	0,40	-,12	0,53
Vrienden/sociale contacten	-,17	0,39	-,34	0,07	-	-
Doelen	-,09	0,63	-,15	0,45	0,07	0,69
(wijze) boodschap	0,08	0,68	-,13	0,50	-,36	0,05
Maatschappelijke leefomgeving	0,09	0,64	-,04	0,83	-	-
Karakterbeschrijving	-,11	0,58	-,41	0,03*	-,02	0,89
Persoonlijke ontwikkeling	-,02	0,91	-,03	0,85	0,13	0,49
Gezondheid	-,35	0,07	-	-	-,31	0,11
Levensloop	-,00	0,96	-,25	0,19	-,05	0,78

Gevoelens	-,12	0,52	-,25	0,20	-,11	0,58
coping	0,23	0,23	0,24	0,21	0,27	0,16

*. Correlatie is significant bij een significantieniveau van 0,05

4. *Conclusies en Discussie*

In dit onderzoek is de samenhang tussen de identiteitspresentatie online en face-to-face aan onbekenden en de persoonlijkheidstrekket extraversie onderzocht. Concluderend kan er gezegd worden dat er in deze steekproef wel een samenhang tussen de persoonlijkheidstrekket extraversie en de identiteitspresentatie werd gevonden. Ten eerste werd er een negatieve correlatie tussen het thema “karakterbeschrijving” in de face-to-face conditie en extraversie gevonden. Ten tweede was ook een negatieve correlatie tussen het thema “hobby’s” in de groep met gelijke brieven en extraversie te vinden. Daarnaast waren drie correlaties tussen extraversie en de thema’s “gezondheid” in de Facebook conditie, ”vrienden/sociale contacten” in de face-to-face conditie en “(wijze) boodschap” in de derde groep bijna significant.

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden en meer inzicht in de identiteitspresentatie online versus offline te krijgen werden er aan het begin twee deelvragen geformuleerd. Tijdens het analyseproces van de twee deelvragen zijn de net genoemde bevindingen en verdere interessante en belangrijke dingen naar voren gekomen. De eerste deelvraag luidde “*Wat zijn overeenkomsten en verschillen in de zelfpresentatie in de twee condities?*”. De eerste belangrijke bevinding wat deze vraag betreft was dat tijdens het onderzoek twaalf respondenten twee keer dezelfde brief inleverden en geen verschil tussen de zelfpresentatie virtueel en face-to-face maakten. Er ontstond dus onverwacht een derde groep, die achteraf dan ook apart werd bekeken. Daaruit zou de conclusie kunnen worden getrokken dat ze zichzelf niet anders zouden presenteren. Hun “virtual identity”, die volgens meerdere onderzoekers een deel van ons is, zou volledig overeen kunnen komen met hun zelf uit het reële leven (Koles & Nagy, 2014; Beynon-Davies, 2011; Poster, 2006).

Verder zou voor deze bevinding het publiek, aan dat de brieven achteraf openbaar zouden worden gemaakt, verantwoordelijk kunnen zijn. Aan de respondenten werd verteld dat de brieven online en offline aan de andere respondenten openbaar worden gemaakt. Dus zou

het publiek zowel online als face-to-face hetzelfde zijn geweest. Buckingham (2008) en Merchant (2006) stelden echter dat de gepresenteerde identiteit varieert afhankelijk van de persoon waarmee wordt gecommuniceerd. Deze variatie bestaat hier niet omdat het publiek in beide condities dezelfde was. De reden om in beide condities voor dezelfde publiek te kiezen was om de methode te standaardiseren. Als het publiek verschillend zou zijn geweest, zouden de gevonden resultaten van de variatie in het publiek kunnen afhangen. Om uit te kunnen sluiten dat de reden voor het inleveren van twee gelijke brieven dezelfde publiek was, zouden de brieven in toekomstig onderzoek aan verschillende onbekenden in een online en een live situatie moeten worden gepresenteerd en de andere variabelen worden gestandaardiseerd.

Ten tweede ging het bij deze studie om een online quasi-experiment. Dit betekent dat de brieven niet daadwerkelijk op Facebook werden gedeeld en niet in een live setting aan de andere respondenten werden voorgelezen. De respondenten zouden alleen moeten denken dat dit gaat gebeuren om de situatie zo reëel mogelijk te laten lijken. Echter zou het mogelijk kunnen zijn dat sommige respondenten hebben vermoed dat de brieven niet gedeeld zouden worden. In de instructie werd vermeld dat het onderzoek ongeveer een uur zal duren en uit het schrijven van twee brieven en het beantwoorden van enkele vragen bestaat. Dit zou tot de overtuiging kunnen hebben geleid dat het openbaar delen van de brieven alleen een misleiding was. Concluderend zouden de resultaten anders kunnen zijn als dit daadwerkelijk uitgevoerd zou worden.

Bij de andere vijftien respondenten die wel verschillende brieven inleverden en verschillende verhalen over zichzelf presenteerden, konden veel overeenkomsten in het themagebruik worden gevonden. In de drie groepen kwamen dezelfde thema's herhaaldelijk even vaak of even weinig voor. De verschillen tussen deze groepen waren eerder bij de uitgebreidheid van de thema's te vinden. Bij de drie groepen waren verschillende thema's heel uitgebreid beschreven of alleen kort genoemd. De precieze redenen voor deze bevindingen en zodoende de keuze van de thema's zouden per individu heel verschillend zijn geweest evenals de beslissing een thema alleen kort te noemen of heel uitgebreid over te berichten. Weliswaar konden deze redenen hier niet precies worden achterhaald.

Een mogelijke verklaring voor de verschillen qua uitgebreidheid van de thema's zou een tekortkoming met betrekking tot de analyse kunnen zijn. De uitgebreidheid van de enkele thema's werd alleen door de aantal zinnen gemeten in die de thema's voorkwamen. Er werd geen rating voor de mate van detail binnen de zinnen gebruikt. Bovendien is er geen rekening gehouden met de lengte van de brieven. Dit zou de rating moeten beïnvloeden omdat de verhouding van de thema's in korte en lange brieven heel anders zou zijn. De analyse

methode zou dus aan de lengte van de brieven moeten worden aangepast. Dit is een heel belangrijk punt voor toekomstig onderzoek. Het zou kunnen zijn dat er dan meer overeenkomsten voor de uitgebreidheid van de thema's te vinden zijn.

De boven genoemde samenhangen tussen extraversie en de enkele thema's zijn tijdens de analyse van de tweede deelvraag "*Hoe hangt extraversie samen met deze overeenkomsten en verschillen?*" naar voren gekomen. Belangrijk te zeggen is dat de gevonden correlaties redelijk sterk moeten zijn aangezien er zelfs met maar 27 proefpersonen een verband is gevonden die significant te noemen is. Door het themagebruik van de respondenten die hoog op extraversie scoorden en van de respondenten die laag scoorden achteraf nader te bekijken, kon er ondersteuning voor de negatieve verbanden tussen extraversie en de thema's "karakterbeschrijving" in de face-to-face conditie en "hobby's" in de groep met gelijke brieven worden gevonden. Dit betekent dat de hoogscoorders deze thema's in deze twee condities überhaupt niet noemden en de laagscorders wel. Er moet echter toevoegend worden gezegd dat alleen zes respondenten hoog en zeven respondenten laag op extraversie scoorden en deze groepen dus niet representatief zijn. Belangrijk zou zijn om in toekomstig onderzoek meer respondenten te benaderen. Op deze manier zou kunnen worden achterhaald of de correlaties die in deze studie bijna significant waren dan daadwerkelijk significant kunnen worden genoemd en er verdere samenhangen kunnen worden gevonden. Aan het onderzoek van Raggatt (2006) namen bijvoorbeeld 105 personen deel en kon extraversie geassocieerd worden met bepaalde onderwerpen zoals optimisme, positieve emoties en activiteit. Dus zouden ongeveer 100 respondenten een geschikte steekproefgrote kunnen vormen om dit doel te bereiken.

Tussen gevonden de resultaten van Raggatt (2006) en de resultaten van deze studie zit er echter een verschil. Zoals genoemd kon extraversie bij het onderzoek van Raggatt (2006) met het onderwerp activiteit worden geassocieerd. Tijdens dit onderzoek werd er echter een negatief verband tussen de persoonlijkheidstrek en het thema "hobby's" in de derde groep gevonden. In de face-to-face en de Facebook groep correleerde extraversie überhaupt niet met het thema "hobby's". Verder werden geen significante correlaties met het thema "vrienden/sociale contacten" gevonden ofwel dit thema ook beschrijvingen van activiteiten bevatte.

De verschillende bevindingen zouden door de verschillen in de gebruikte methoden kunnen worden verklaard. In het onderzoek van Raggatt (2006) werd gebruik gemaakt van korte geschreven teksten in vorm van de vragenlijst "Personality Web Protocol". De respondenten moesten over persoonlijke voorkeuren schrijven waaronder voorgestructureerde

onderwerpen zoals “events” of “objects in the world” (Raggatt, 2006, p. 11). Achteraf moesten ze deze voorkeuren clusteren en voor ieder cluster een zelf-beschrijvend label bedenken zoals bijvoorbeeld “independent self” of “artistic self” (Raggatt, 2006, p. 22). Deze labels zouden dan de narratieve identiteit representeren en er werd naar een samenhang tussen de labels en de persoonlijkheidstrek gezocht. In dit onderzoek werd er meer vrijheid gegeven wat de inhoud van de toekomstbrieven betreft en de thema’s werden door de onderzoekers benoemd en niet door de respondenten zelf. Beide methoden hebben echter voor- en nadelen. Het voordeel bij het onderzoek van Raggatt (2006) zou kunnen zijn dat de respondenten zelf labels mochten bedenken die hun narratieve identiteit respresenteerden. Daardoor is het bepalen van overstijgende thema’s of zelf-beschrijvende labels niet meer volledig afhankelijk van de onderzoeker. Weliswaar laat het onderzoek van Raggatt de impliciete beschrijvingen van identiteit die in de teksten terug te vinden zijn onbesproken, alleen de labels die de respondenten zelf hebben bedacht representeerden hun narratieve identiteit. Deze zijn echter al reflectief. Daarentegen werd in dit onderzoek de inhoud van de toekomstbrieven bestudeerd en als operationalisatie van de narratieve identiteit gebruikt. Daardoor gaan de impliciete en onbewuste beschrijvingen van de identiteit niet verloren. Verder is de methode van Raggatt afhankelijk van de mogelijkheid van de enkele respondenten om zelf-beschrijvende labels te kunnen bepalen. Dit werd bij deze studie door de onderzoekers gedaan. Een oplossing voor toekomstig onderzoek zou een methode kunnen zijn die de verschillende elementen van de toekomstbrieven en het “Personality Web Protocol” verenigd. Ten eerste zou het beter zijn om de respondenten zelf te laten bepalen wat ze van hun zelf prijs willen geven. Verder zouden zowel de impliciete beschrijvingen van het zelf die in de verhalen terug komen als de zelf-beschrijvende labels als operationalisatie van de identiteitspresentatie kunnen dienen.

McAdams et al. (2004) vonden soortgelijke resultaten. Ze vonden een positief verband tussen extraversie en thema’s zoals liefde, vriendschap en samenzijn. In deze studie werden er geen dergelijke resultaten gevonden. In de face-to-face groep was de correlatie tussen extraversie en “vrienden/sociale contacten” alleen bijna significant. Dit verband zou echter negatief zijn geweest. Verder is er tot nu toe nog weinig onderzoek gedaan naar de correlatie tussen persoonlijkheidstrekken en de presentatie van het zelf online en offline, hierdoor is het mogelijk dat er nog geen eenduidige resultaten bestaan.

Een technische tekortkoming die invloed op de gevonden negatieve verbanden tussen extraversie en de thema’s “hobby’s” en “karakterbeschrijving” maar ook op de ontbrekende verbanden zou kunnen hebben gehad, is de methode voor het afnemen van de vragen uit de NEO-FFI. De respondenten konden van thuis aan het onderzoek deelnemen. Dit zou echter de

antwoorden op de extraversie-schaal kunnen hebben beïnvloed. Voor de afname van de NEO-FFI zou een rustige omgeving nodig zijn om de validiteit te waarborgen. De eigenschappen van de omgeving zijn nu onbekend en zo kan er geen rekening gehouden worden met de verschillen in deze omgevingen. Voor toekomstig onderzoek is het daarom aan te bevelen om de respondenten het onderzoek in een gestandaardiseerde omgeving te laten uitvoeren. Bovendien zou het kunnen zijn dat de betrouwbaarheid en validiteit van de extraversie-subschaal werd beïnvloed omdat niet de hele vragenlijst van de NEO-FFI moest worden ingevuld. De vragenlijst bestaat oorspronkelijk uit 60 stellingen die afwisselend worden gepresenteerd om alle vijf persoonlijkheidstrekken te kunnen meten. De betrouwbaarheid en validiteit van de NEO-FFI is gebaseerd op metingen die met alle 60 stellingen, in precies dezelfde volgorde, werden gedaan. Tijdens dit onderzoek werden de twaalf stellingen over extraversie er uitgehaald om het tijdlimiet van het onderzoek niet te overschrijden. Dus bestaat er de mogelijkheid dat de respondenten bij een tweede meting of de afname van de gehele NEO-FFI een andere extraversie score zouden bereiken.

Ten slotte kan worden gezegd dat er heel interessante en belangrijke bevindingen zijn gevonden. Tijdens de kwalitatieve analyse kon er bijvoorbeeld worden gevonden dat tussen de identiteitspresentatie online en offline veel overeenkomsten zijn en twaalf respondenten zelfs überhaupt geen verschil maakten. Voor toekomstig onderzoek zou het interessant zijn deze bevindingen verder na te gaan. Het zou mogelijk kunnen zijn dat er geen verdere verschillen tussen het themagebruik in de drie groepen te vinden zijn, zelfs als de steekproef groter zou zijn. Het zou denkbaar kunnen zijn dat de mensen inmiddels bekend zijn met het internet en niet meer zo bang zijn hun zelf zowel online als offline gelijk te presenteren. Daarnaast zijn de negatieve verbanden tussen de twee thema's en extraversie heel belangrijke bevindingen. Deze bevindingen zouden in toekomstig onderzoek nog eens getest moeten worden door rekening te houden met de genoemde tekortkomingen. De vraag waarom enige onderzoekers positieve verbanden tussen extraversie en verschillende thema's hebben gevonden terwijl in dit onderzoek alleen negatieve verbanden te vinden waren, kon niet worden beantwoord. Een belangrijk voorstel zou kunnen zijn om de respondenten persoonlijk te ontmoeten om vragen over de keuze van hun thema's, hun ervaringen tijdens het schrijfproces en de verschillen in de brieven te kunnen stellen. Dit zou heel veel informatie kunnen opleveren en vragen kunnen beantwoorden. Het feit dat er alleen twee significante verbanden werden gevonden zou ook een reden moeten hebben. Een afsluitend overleg zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat de trek extraversie zich niet per se in de identiteitspresentatie manifesteert maar eerder in dagelijkse situaties. Extraverte mensen worden als sociale mensen

gezien die heel actief en graag in gezelschap zijn. Bovendien is dit alleen een momentopname en het zou mogelijk kunnen zijn dat verschillen tussen extraverte en introverte mensen eerder over een vrij lange periode te vinden zijn.

5. Literatuur

- Bargh, J.A., McKenna, K.Y.A, Fitzsimons, G.M. (2002). Can You See the Real Me? Activation and Expression of the “True Self” on the Internet. *Journal of Social Issues*, Vol. 58, p. 33-48
- Beynon-Davies, P. (2011). The enactment of personal identity. *ECIS 2011 Proceedings*, Paper 62
- Blair, C. (2012). *The Netherlands leads Europe in household Internet access*. Verkregen op 27.02.2015 van <http://www.iamexpat.nl/read-and-discuss/expat-page/news/the-netherlands-leads-europe-in-household-internet-access>.
- Boeije, H.R., Wiesmann, S. (2006). 11. Constante vergelijking: een systematische benadering voor de kwalitatieve analyse van complexe gegevens. *Marktonderzoek DEF*, p. 205-221
- Brown, K. (2014). Internet Society. Global Internet Report. Open and sustainable access for all. *Internet Society*
- Buckingham, D. (2008). Introducing Identity. *Youth, Identity, and Digital Media*, p. 1–24
- Costa, P.T., McCrae, R.R. (1995). Domains and Facets. Hierarchical Personality Assessment Using the Revised NEO Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, Vol. 64, p. 21-50
- Fox, S., Wainapel, G., Amichai-Hamburger, Y. (2002). “On the Internet No One Knows I’m an Introvert”: Extroversion, Neuroticism, and Internet Interaction. *Cyberpsychology & Behavior*, Vol. 5, p. 125-128

- Internet Live Stats (2014): *Internet Users*. Verkregen op 26.02.2015 van <http://www.internetlivestats.com/internet-users/>.
- Internet Society (2014): *Global Internet Report 2014*. Verkregen op 26.02.2015 van http://www.internetsociety.org/map/global-internet-report/?gclid=CIqMgviq_8MCFQIGwwodKQIAbA.
- Kemp, S. (2014). *Social, Digital & Mobile in Europe in 2014*. Verkregen op 27.02.2015 van <http://wearesocial.net/blog/2014/02/social-digital-mobile-europe-2014/>.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V., Crawford, A. (2002). Internet Paradox Revisited. *Journal of Social Issues*, Vol. 58, p. 49-74
- Marriott, T. C., Buchanan, T. (2013). The true self online: Personality correlates of preference for self-expression online, and observer ratings of personality online and offline. *Computers in Human Behavior*, Vol. 32, p. 171-177
- McAdams, D. P., Anyidoho, N. O., Brown, C., Huang, Y. T., Kaplan, B., Machado, M. (2004). Traits and stories: Links between dispositional and narrative features of personality. *Journal of Personality*, Vol. 72, p. 761–784.
- McKenna, K.Y.A., Bargh, J.A. (2000). Plan 9 From Cyberspace: The Implications of the Internet for Personality and Social Psychology. *Personality and Social Psychology Review*, Vol. 4, p. 57-75
- McKenna, K.Y. A., Green, A. S., Gleason, M. E. J. (2002). Relationship Formation on the Internet: What's the Big Attraction? *Journal of Social Issues*, Vol. 58, p. 9-31
- Merchant, G. (2006). Identity, Social Networks and Online Communication. *E-Learning*, Vol. 3, p. 235-244
- Nagy, P., Koles, B. (2014). The digital transformation of human identity: Towards a conceptual model of virtual identity in virtual worlds. *The International Journal of Research into New Media Technologies*, Vol. 20(3), p. 276–292

Poster, M. (2006). *Information Please: culture and politics in the age of digital machines*. New York, Duke University Press.

Raggatt, P. (2006). Putting the Five-Factor Model Into Context: Evidence Linking Big Five Traits to Narrative Identity. *Journal of Personality*

Sools, A., Mooren, J. A. (2012). Towards Narrative Futuring in Psychology: Becoming Resilient by Imagining the Future. *Graduate Journal of Social Science, Vol. 9*

Turkle, S. (1995). *Life on the screen. Identity in the age of the Internet*. New York: Simon & Schuster.

6. Bijlagen

6.1 Aanwijzingen voor het schrijven van de brieven

De volgende aanwijzingen zijn tips om u een idee te geven wat de bedoeling is van de brief en waar u aan kunt denken. Voel u vrij om vanuit deze aanwijzingen de brief op uw eigen wijze te schrijven.

Waar en wanneer?

Stel je voor dat je in een tijdmachine stapt die je 10 jaar in de toekomst brengt. Je bevindt je dus in het jaar 2025.

Stel je voor waar je je bevindt als je in de toekomst bent aangekomen. Voorbeelden van de plaats, plek of ruimte in de toekomst waar u aan kunt denken zijn Nederland, een ander land, de ruimte; in je eigen huis of tuin, buitenshuis, in de natuur, in de stad, op het water, in de lucht; een plek met veel andere mensen of juist een lege ruimte; een kleurrijke ruimte? Een lawaaierige ruimte of stille? etc.

Wat?

Stel je voor dat een aantal positieve wensen, veranderingen en dromen in je leven zijn uitgekomen.

Vertel jouw verhaal van een concrete dag, een specifiek moment, of een concrete gebeurtenis waarin duidelijk wordt hoe je een bepaald probleem hebt opgelost of een goede manier heeft gevonden om ermee om te gaan. Zorg dat hierdoor duidelijk wordt hoe jouw toekomstige zelf is.

Vertel wat achteraf het meest heeft geholpen en hoe je op het leven van nu terugkijkt.

Gebruik volop je verbeeldingskracht: Bedenk dat het gaat om iets wat nog niet gebeurd is en dat het een kans is om te verzinnen wat er zou kunnen gebeuren.

Aan wie?

Je schrijft de brief aan je huidige ik (je geeft dan een wijze, vrolijke, of andere positieve boodschap aan jezelf)

De brief is niet langer dan 400 woorden.

Conditie 1:

In de introductie tekst van dit onderzoek werd je verteld dat de brieven niet volledig anoniem zouden blijven. We willen graag facebook gebruiken om de toekomstbrief met elkaar –dat betekent met de andere mensen die hieraan meedoen- te delen. Er is een facebook account aangemaakt (Narratieve toekomstverbeelding Universiteit Twente). Hierin worden alle toekomstbrieven op de tijdlijn openbaar gemaakt. We willen je vragen om alleen je voornaam aan het eind van de brief te zetten. Als je dan zelf het profiel van de account opzoekt kun je op de tijdlijn jouw eigen brief maar ook de brieven van de andere deelnemers lezen. Het is dus niet de bedoeling dat je je eigen brief zelf op facebook zal plaatsen, dat zullen wij doen als het onderzoek doorlopen is.

Schrijf nu een brief aan jezelf vanuit de toekomst met in je achterhoofd deze informatie:

Deze brief wordt openbaar gemaakt op de tijdlijn van het facebook profiel “Narratieve toekomstverbeelding Universiteit Twente”. Jij en de andere deelnemers hebben vrije toegang tot de brieven.

Conditie 2:

In de introductie tekst van dit onderzoek werd je verteld dat de brieven niet volledig anoniem zouden blijven. De brief die je nu gaat schrijven zul je gaan voorlezen aan mensen die het onderzoek ook doorlopen hebben. Je deelt dus je eigen brief in een live setting. Hoe dit in zijn werk zal gaan wordt aan het eind van het onderzoek uitgelegd. We vragen je nu dus een toekomstbrief te schrijven waarvan je bereid bent om hem voor te lezen aan een groepje mensen.

Schrijf nu een brief aan jezelf vanuit de toekomst met in je achterhoofd deze informatie:

De brief die je schrijft zal gedeeld worden in een live setting met mensen die het onderzoek ook doorlopen hebben.

6.2 Vragen uit de NEO-FFI: subschaal extraversie

1. Ik houd ervan veel mensen om me heen te hebben.
2. Ik lach gemakkelijk.
3. Ik zie mezelf niet echt als een vrolijk en opgewekt persoon.
4. Ik vind het echt leuk om met mensen te praten.
5. Ik ben graag daar waar wat te beleven valt.
6. Ik geef er meestal de voorkeur aan om dingen alleen te doen.
7. Ik voel me vaak alsof ik barst van de energie.
8. Ik ben een vrolijk en levendig iemand.
9. Ik ben geen vrolijke optimist.
10. Ik heb een jachtig leven.
11. Ik ben een heel actief persoon.
12. Ik ga liever mijn eigen gang dan dat ik leiding geef aan anderen.